

**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק**

בג"ץ 4927/16
קבוע לדין ליום 14.9.16
בשעה 11:30

המבקשים:

1. **עאמר אבו עסא**
2. **עלי אבו רביעה**
3. **עבדאלחמיד אל סייד**
4. **עאישה אבו כף**
5. **סלאמה אבו כף**
6. **סברין אבו כף**

כולם ע"י ב"כ עוה"ד סנא אבן-ברי ו/או דן יקיר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או עודד פלר ו/או גיל גן-מור ו/או טלי ניר ו/או תמר פלדמן ו/או נסרין עליאן ו/או משכית בנדל ו/או טל חסין ו/או שרונה אליהו חי ו/או רגד ג'ראיסי ו/או אן סוצ'יו ו/או רעות כהן ו/או רוני פלי ו/או שדא עאמר

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

ת.ד. 51070, נצרת 16702
טל': 04-8526333 ; פקס: 04-8526331
דוא"ל: Sanai@acri.org.il

ועל ידי ב"כ עוה"ד ד"ר מוראד אלסאנע ו/או חליל אלעמור ו/או זיאד אלסאנע ו/או חליל אלסאנע
ממרכז אלחוקוק - המרכז לזכויות אדם והעצמה חברתית

רח' קרן היסוד 5/2 באר שבע
טל': 08-6234715 ; פקס: 08-6273790

בעניין שבין:

העותרים:

1. **מחמד חסן אבו רביעה**
2. **אברהים אבו עאידה**
3. **עזאר אלסייד**
4. **מחמוד אלצאנע**

כולם באמצעות ב"כ עו"ד אבני גלעד
טל': 08-6275560 ; פקס: 08-6275561

נגד

המשיבים:

1. **משרד הפנים**
2. **ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת**

3. המועצה האזורית אלקסום

המשיבים 1 ו-3 ע"י מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-6466194 ; פקס: 02-6467011

המשיבה 2 באמצעות הלשכה המשפטית של הכנסת
משכן הכנסת, קריית בן גוריון, ירושלים 91950
טל': 02-6408636 ; פקס: 02-6753495

בקשה לצירוף משיבים

בית המשפט הנכבד מתבקש להתיר למבקשים להצטרף כמשיבים לעתירה שבכותרת, להגיש תגובה מטעמם עד ליום 25.08.2016, ולפרוס בפני בית המשפט את טיעוניהם במסגרת הדיון הקבוע ליום 14.9.2016.

ואלה נימוקי הבקשה:

המבקשים

1. המבקשים 1-6 הם תושבי כפרים, המצויים בתחומה של המועצה האזורית אלקסום:
  - א. המבקש 1, **עאמר אבו עסא**, הינו תושב הישוב אום בטין אשר מבקש לממש את זכותו לבחור למועצה, ומבקש אף להציג את מועמדו לראשות המועצה;
  - ב. המבקש 2, **עלי אבו רביעה**, הוא תושב הישוב כוחלה, המבקש לממש את זכותו לבחור למועצה ומבקש אף להציג את מועמדו לראשות המועצה;
  - ג. המבקש 3, **עבד אלסייד**, הוא תושב הישוב אלסייד, המבקש לממש את זכותו לבחור למועצה;
  - ד. המבקשת 4, **עאישה אבו כף**, היא תושבת הישוב אום בטין, המבקשת לממש את זכותה לבחור למועצה;
  - ה. המבקש 5, **סלאמה אבו כף**, הוא תושב הישוב אום בטין, המבקש לממש את זכותו לבחור למועצה, ומבקש אף להציג את מועמדו לראשות המועצה;
  - ו. המבקשת 6, **סברין אבו כף**, הינה תושבת הישוב אום בטין, המבקשת לממש את זכותה לבחור למועצה.

הרקע לבקשה

2. ביום 19.06.2016 הוגשה העתירה שבכותרת במסגרתה מבקשים העותרים לדחות את הבחירות הקבועות במועצה האזורית אלקסוס שעתידות להתקיים ביום 29.11.2016 למועד אחר.
3. ביום 27.6.2016, ומשנודע דבר הגשת העתירה, פנתה ב"כ המבקשים לב"כ העותרים טלפונית ובכתב בבקשה לעיון בעתירה. משסירבו אלה האחרונים להעביר עותק מכתבי בית-דין, פנתה ב"כ המבקשים לבית המשפט הנכבד בבקשה לעיון בתיק. ההחלטה להתיר למבקשים לעיון בתיק ניתנה ביום 13.7.2016 לאחר שלא הובעה התנגדות מטעם הצדדים.
4. כאמור, עניינו של ההליך מושא הבקשה הוא בדחיית הבחירות הראשונות הקבועות בחודש נובמבר לשנה זו בקרב 7 יישובים ערבים בדווים בנגב: כוחלה, מכחול, דריג'את, אלסייד, אוס בטין, תראבין ומולדה. יישובים אלה מאוגדים במסגרת המועצה האזורית אלקסוס, אשר הייתה בעבר חלק מהמועצה האזורית אבו בסמה טרם פיצולה לשתי רשויות (המועצה האזורית נווה מדבר והמועצה האזורית אלקסוס). בקשת הדחייה הנוכחית נשענת על נימוקים אשר אפשרו בעבר את דחיית הבחירות שוב ושוב ומהווה חוליה נוספת בכרוניקת דחיית הבחירות כפי שיפורט להלן.
5. המועצה האזורית אבו בסמה הוקמה ביום 28.12.2003 כפועל יוצא של מאבקם הממושך של התושבים בדווים בנגב להכרה בכפריהם. המועצה איגדה 11 יישובים מוכרים. מועד הבחירות הראשונות למועצה, כפי שנקבע באותה העת על פי חוק המועצות האזוריות (מועד בחירות כלליות), התשנ"ד-1994 (להלן: "חוק הבחירות"), היה אמור להיקבע בתוך 60 ימים מתום ארבע שנים לכינון המועצה. על פי חוק הבחירות, שר הפנים רשאי לדחות את הבחירות לשנה החמישית בהתייעצות עם ועדת הפנים של הכנסת (להלן: "הוועדה"). ואכן, הבחירות הראשונות למועצה האזורית אבו בסמה נדחו בשנה. אחד הנימוקים לדחיית הבחירות היה רישום מועט של תושבים למועצה. בהמלצת הוועדה נקבעו הבחירות ליום 8.12.2009.
6. ואולם, משרד הפנים לא נערך לקיום הבחירות, ובמקום זאת פעל לקידום תיקון לחוק הבחירות, אשר מסמך את שר הפנים לדחות עריכת בחירות ראשונות במועצות אזוריות מעבר לשש שנים, הפעם ללא הגבלת זמן וללא צורך באישור ועדת הפנים. ביום 12.10.2009, פחות מחודשיים לפני המועד הקבוע לבחירות, פורסמה הצעת חוק המועצות האזוריות (מועד בחירות כלליות) (תיקון מס' 6), התש"ע-2009, וזו אושרה בקריאה שניה ושלישית ביום 16.11.2009.
7. בעקבות אישור תיקון מס' 6 לחוק הבחירות נדחו שוב הבחירות. שבע שנים חלפו מאז הקמת המועצה האזורית אבו בסמה וקיומן של בחירות לא נראה באופק. משום כך, ביום 27.4.2010 עתרו האגודה לזכויות האזרח בישראל ועדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל לבית משפט נכבד זה בדרישה לקיים בחירות ראשונות למועצת אבו בסמה (בג"ץ 3183/10 אלרפאיעה נ' שר הפנים) (פסק דין מיום 9.2.2011, פורסם באר"ש). בפסק הדין נקבע כדקלמן:

" לגופה של הטענה כי יש לקיים בחירות למועצה האזורית אבו בסמה, הודיעה באת-כוח המדינה כי שר הפנים קבע מועד לבחירות והוא 04.12.2012, היינו בעוד פחות משנתיים. מועד זה קבוע לעריכת בחירות בכמחצית מהמועצות האזוריות בארץ.

בתשובת המדינה פורטו בהרחבה הנימוקים מדוע טרם בשלה העת לקיים בחירות במועד קרוב יותר.

למועצה האזורית נוספו, מאז הקמתה בתחילת 2004 ישובים מדי שנה והיום היא מאגדת 10 ישובים שהיו חלק מהפזורה הבדואית וצפויים להצטרף בקרוב 2 ישובים נוספים.

נוכח ההסכמה אליה הגיעו הצדדים, איננו רואים לפרט את הקשיים בעריכת הבחירות במועד קרוב יותר. די אם נזכיר כי רוב מסיבי של התושבים בשטח המועצה לא שינו את כתובותיהם וטרם שוכנעו להתפקד כתושבי המועצה. בעיות נוספות כרוכות בדרישות מוניציפאליות, וביכולת לקבל היתרי בניה במצב הקיים ועוד. משרד הפנים נערך לשינוי המצב, ויתכן שיש מקום לפעולות אינטנסיביות יותר מצידו לשם זירוז הליכי הרישום. יש להשקיע מאמץ רב של הרשויות ובראש ובראשונה של משרד הפנים כדי שניתן יהיה לקיים את הבחירות במועד שנקבע. אף כי ערים אנו לקשיים שהעלו בפנינו באת-כוח המדינה ובא-כוח המועצה האזורית, אנו סבורים כי האיזון הנכון בין הזכות לבחור ולהיבחר לבין האינטרס הציבורי המובהק בארגון המועצה האזורית, על פי דפוסי התנהלות מוניציפאלית ראויה, מחייב כי הבחירות אכן תתקיימנה במועד שנקבע.

אין זה ראוי שהבחירות תדחנה פעם נוספת, על אף הקשיים הצפויים, ורק אירוע חריג ויוצא דופן יצדיק דחייה נוספת, ואם ייווצר מצב כזה מן הראוי ששר הפנים לא יקבל החלטה כזו ללא אישור ועדת הפנים של הכנסת. בכפיפות לאמור אנו מורים, אפוא, כי שר הפנים יקיים את הבחירות במועד שנקבע ב-04.12.2012."

8. בסוף חודש אפריל 2012, פחות משמונה חודשים לפני מועד הבחירות אשר נקבע על ידי שר הפנים ליום 4.12.2012, מינה מנכ"ל משרד הפנים ועדת חקירה, על מנת לבדוק ולהמליץ בדבר תחומי השיפוט המוניציפאליים ומרחבי התכנון המקומיים במגזר הבדויי בנת באר שבע. המלצות הדוח של הוועדה אומצו על ידי שר הפנים ביום 11.10.2012, פחות מחודשיים לפני המועד שנקבע לבחירות. בהתאם להמלצות הוועדה החליט השר לפרק את המועצה האזורית אבו בסמה ולפצלה, כאמור, לשתיים: נווה מדבר ואלקסום. עם פרסום הצו בעניין פיצול המועצה בוטלו באופן רשמי הבחירות שהיו מתוכננות ליום 4.12.2012 ובכך נשללה, פעם נוספת, זכותם של אלו שהיו עד לא מזמן תושבי המועצה אזורית אבו בסמה לבחור ולהיבחר.
9. ביום 21.1.2016, ארבע שנים לאחר החלטה על פיצול המועצות, פרסם שר הפנים הודעה מתוקף סמכותו לפי סעיף 2 לחוק הבחירות, וקבע כי בחירות ראשונות למועצות האזוריות אלקסום ונווה מדבר יתקיימו ביום 29.11.2016.
10. העתירה שבכותרת מבקשת לדחות את הבחירות. למרבה האבסורד, הפעם מדובר בהתנגדותם של ארבעה תושבים מהכפרים עצמם אשר נסמכים על שני טיעונים עיקריים שהוצגו על ידי הרשויות כטעם לדחיית הבחירות בהליך בבג"ץ 3183/10: (1) הרישום הנמוך של התושבים במועצת אלקסום; (2) סיכויי הצלחת המועצה לכשתיבחר.
11. השיקולים הכלליים הנ"ל אינם תולדה של נסיבות חדשות, המצריכות היערכות והתמודדות מחודשת, אלא מדובר באותם שיקולים ששימשו בעבר בהחלטה על דחיית הבחירות. יתר על כן,

לטעם המבקשים שיקולים אלה אינם יכולים לשמש כתירוץ פעם אחר פעם לצורך דחיית בחירות שכן סוגיית הרישום הינה סוגיה ידועה אשר נמשכת זה שנים רבות ותלויה, בין היתר, בהכרה בכפרים הבדווים הלא מוכרים בנגב ובהסדרתם, ובשל כך, לא נראה כי היא תיפתר בעתיד הקרוב. גם שאלות שנוגעות להסדרה תכנונית של עשרות כפרים בדווים בלתי מוכרים בנגב, שחלקם קיימים עוד טרם הקמת המדינה, לא תיפתרנה בנקל. לא מדובר בנסיבות חדשות שלא עמדו בפני בית המשפט הנכבד במסגרת בג"ץ 3183/10 ואין בהן "אירוע חריג ויוצא דופן [ש]יצדיק דחייה נוספת", כדברי בית המשפט הנכבד באותו עניין. האיזון הנכון, כפי שנפסק, "בין הזכות לבחור ולהיבחר לבין האינטרס הציבורי המובהק בארגון המועצה האזורית, על פי דפוסי התנהלות מוניציפאלית ראויה, מחייב כי הבחירות אכן תתקיימנה במועד שנקבע."

12. המבקשים יבקשו להצטרף להליך כמשיבים ולטעון לעניינים אלה. עמדת המבקשים היא כי דווקא קיום הבחירות במועדן, ולא דחייה בלתי מוגבלת בזמן, היא זו שתעודד את יצירת התנאים לקיום הליך בחירות תקין בהקדם. דווקא דחייה חוזרת ונשנית של הבחירות הסבה נזק והותירה את התושבים בתחושה מרה של פגיעה קשה בכבודם, ובידיעה שזכויותיהם היסודיות ביותר במשטר דמוקרטי – הזכות לבחור ולהיבחר והזכות לשוויון – נפגעות לאורך זמן. נזק זה עולה עשרות מונים על כל תועלת שיכולה להיות (והעותרים אינם סבורים שיש כלל תועלת) מדחיית הבחירות לתקופה נוספת ללא התקדמות ממשית באף סוגיה שמעלים העותרים המבקשים הימנעות מקיום הבחירות. הסוגיות שמעלים העותרים – חלקן נדונו כבר וחלקן מונעות משיקולים פוליטיים זרים – אינן יכולות להצדיק את דחיית הבחירות שבנוסף לכל האומר, גם תפגע קשות באמון הציבור במועצות האזוריות.

צירוף המבקשים כמשיבים

13. ההלכה היא שכל מי שעלול להיפגע מקבלת עתירה יהיה משיב לה. הבסיס לכלל זה הינו כפול: לא לפגוע בצד שעתיד להיפגע מהחלטה בעתירה בלא שניתנה לו האפשרות להציג את עניינו לפני בית המשפט, ולאפשר פריסת התמונה העובדתית המלאה לפני בית המשפט בידי הגורמים שהנתונים הרלבנטיים נמצאים בידיהם (ראה: ע"מ 6881/07 **ברגר נ' המועצה האזורית עמק חפר** (פורסם בנבו, 14.6.2010); ע"מ 9168/05 **טווקולי נ' חובל** (פורסם בנבו, 22.5.2008).

14. המבקשים 1-6 הם תושבי הכפרים המשתייכים למועצה האזורית אלקסוס, אשר מבקשים לממש את הזכויות לבחור ולהיבחר בהליך בחירות חופשיות לכלל התושבים לבחירת נציגיהם למועצת אלקסוס. מדובר בזכויות שהינן זכויות יסוד חוקתיות, המהוות את אחד מאבני היסוד של משטר דמוקרטי ומשליכות על הזכות לשוויון ועל הזכות לכבוד האדם. קבלת העתירה תפגע בהם, כמו בכל תושבת ותושב אחרים המבקשים לממש את זכותם הדמוקרטית לבחור ולהיבחר. בנסיבות אלה יש לאפשר למבקשים לעמוד על הפגיעה בהם.

15. זאת ועוד, העתירה מעלה סוגיה עקרונית בעלת חשיבות ציבורית רבה בדבר שאלת קיום הבחירות ומימוש הזכות לבחור ולהיבחר. מדובר בשאלה שהשלכותיה הן עקרוניות וכבדות משקל ויש בה בכדי להשפיע על קהילה שלמה. על כן, לאור מהותה העקרונית של הסוגיה, יש

לאפשר למבקשים להצטרף כמשיבים; לשמש פה לתושבים המבקשים לקיים את הבחירות במועדן; להציג תמונה מלאה של המצב; ולסייע בקבלת החלטה המתבססת על מגוון עמדות של תושבים.

16. לאור כל האמור לעיל יתבקש בית המשפט הנכבד לצרף את המבקשים כמשיבים, לאפשר הגשת תגובה מטעמם עד ליום 25.8.2016 ולהזמין לדין הקבוע ליום 14.9.2016.

17. עותק מבקשה זו הועבר לצדדים לעתירה. עד למועד ההגשה לא התקבלה עמדת ב"כ העותרים וב"כ המשיבה 1, משרד הפנים. ב"כ המשיבה 2, ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת הודיע כי אינו מתנגד לבקשה ואילו ב"כ המשיבה 3, המועצה האזורית אל קסום הותיר את הבקשה לשיקול דעת בית המשפט הנכבד.

9 באוגוסט 2016

ד"ר מוראד אלסאנע, עו"ד

סנא אבן ברי, עו"ד

ב"כ העותרים